

УДК 616-073.086.2

О. П. Антонюк
Т. М. Бойчук
О. Г. Ушенко¹
О. В. Дуболазов¹

ВИКОРИСТАННЯ ЛАЗЕРНОЇ ПОЛЯРИМЕТРІЇ ДЛЯ АНАЛІЗУ СТРУКТУРИ БІОЛОГІЧНИХ ТКАНИН

Буковинський державний медичний
університет, м. Чернівці
¹ - Чернівецький національний
університет імені Юрія Федьковича,
м. Чернівці

Ключеві слова: лазерна поляриметрія, стравохід, новонароджені.

Резюме. Робота спрямована на дослідження можливостей Мюллер-матричної діагностики лазерної анізотропії двопробневозаломлюючих мереж біологічних тканин людини. Визначено взаємозв'язки між статистичними моментами 1-4-го порядків і фрактальними розмірностями, які характеризують координатні розподіли елементів матриці Мюллера тканин у нормі і при атрезії стравоходу новонароджених.

Вступ

Серед різнопланових напрямків оптичної діагностики структури фазово-неоднорідних шарів значний розвиток отримала Мюллер-матрична поляриметрія лазерної анізотропії біологічних тканин людини [1-3]. Векторний підхід до досліджень морфологічної структури та фізіологічного стану створив фундамент, зокрема, для розвитку модельних уявлень про будови біологічних тканин. Біологічна тканина розглядається як двох компонентна аморфно-кристалічна структура-матриця. Аморфна компонента – жири, ліпіди, неструктуровані білки, тощо є поляризаційно-ізотропна (оптично неактивна). Кристалічна компонента – колагенові білки, міозин, тощо – є просторово зорієнтованими дапроменезаломлюючими протеїновими фібрилами. Метод поляризаційної візуалізації архітектонічної структури біологічної тканини різного морфологічного типу дозволяє впровадити статистичний аналіз координатних розподілів поляризаційних параметрів полів розсіяного лазерного випромінювання [4-6].

Мета дослідження

Розробка методу Мюллер-матричної діагностики оптико-анізотропної структури тканин організму людини і визначення статистичних і фрактальних критеріїв трансформації, обумовленої патологічними змінами, а саме атрезією стравоходу в новонароджених.

Матеріал і методи

За допомогою заморожуючи мікротомом МЗ-2, за класичною методикою, виготовлялися гістологічні препарати товщиною 20 ± 2 мкм для по-

дальшої верифікації діагнозу. Для аналізу лазерних поляриметричних зображень обрані зразки в нормі і при атрезії стравоходу трупів новонароджених. Кількість препаратів 37.

В основу диференціювання оптичних властивостей тканин у нормі та за атрезії стравоходу покладена модель, що характеризується статистичним та фрактальним аналізом Мюллер-матричних зображень.

Класифікація координатних розподілів проводилася відповідно до наступних критеріїв:

- $Z_{i,k}(x,y)$ – фрактальні або самоподібні, за умови $z = \text{const}$ (кути нахилу) в межах двох-трьох декад зміни геометричних розмірів d ;

- $Z_{i,k}(x,y)$ – мультифрактальні, за умови наявності декількох постійних кутів нахилу $\eta = \text{const}$;

- $Z_{i,k}(x,y)$ – статистичні або випадкові, за умови $\eta \neq \text{const}$ у всьому інтервалі зміни d .

Фрактальний аналіз розподілів здійснюється шляхом знаходження логарифмічних залежностей $\log J(Z_{i,k}) - \log d^{-1}$ – спектрів потужності $J(Z_{i,k})$:

$$J(Z_{i,k}) = \int_{-\infty}^{+\infty} Z_{i,k} \cos 2\pi\nu \cdot d\nu$$

Залежності $\log J(Z_{i,k}) - \log d^{-1}$ апроксимувались методом найменших квадратів в кривій $\Phi(\eta)$ для прямих ділянок, яких визначалися кути нахилу і відповідна їм фрактальна розмірність $D=3 - \text{tg } \eta$.

Статистичні моменти 1-4-го порядків, які характеризують розподіли, розраховується зі співвідношень [3, 5]:

$$M_1 = \frac{1}{m} \sum_{i=1}^m |Z_{i,k}|, \quad M_2 = \sqrt{\frac{1}{m} \sum_{i=1}^m Z_{i,k}^2}, \quad M_3 = \frac{1}{M_2^3} \frac{1}{m} \sum_{i=1}^m Z_{i,k}^3, \quad M_4 = \frac{1}{M_2^4} \frac{1}{m} \sum_{i=1}^m Z_{i,k}^4.$$

На рис. 1 наведена оптична схема поляриметра для вимірювання координатних розподілів елементів матриці Мюллера або Мюллер-матричних зображень.

Освітлення зразків тканин стравоходу проводилося паралельним ($r = 2 \times 103$ мкм) слабоінтенсивним ($W = 5$ мВт) пучком He-Ne лазера ($\lambda = 0,6328$ мкм). Поляризаційний освітлювач складається з чвертьхвильових пластинок 5 і 8 і поляризатора 4, що забезпечує формування лазерного пучка з довільним азимутом і еліптичності поляризації.

Досліджуваний зразок тканини стравоходу послідовно зондується лазерним пучком із наступними типами поляризації: лінійна з азимутами 0° , 90° , $+45^\circ$, ліва і права циркуляції. Поляризаційні зображення за допомогою мікрооб'єктив проєктувалися в площину світлочутливої площадки (пікселів) CCD-камери 10. Аналіз поляризаційних зображень здійснюється за допомогою поляризатора 4 і чвертьхвильової пластинки 8, які фіксуються в комп'ютері 11.

Розрахунок елементів матриці Мюллера досліджуваних зразків проводиться відповідно з наступним алгоритмом:

$$J(Z_{ik}) = \int_{-\infty}^{+\infty} Z_{ik} \cos 2\pi v \cdot dv$$

$$M_1 = \frac{1}{m} \sum_{i=1}^m |Z_{ik}|, \quad M_2 = \sqrt{\frac{1}{m} \sum_{i=1}^m Z_{ik}^2}, \quad M_3 = \frac{1}{M_2^3} \frac{1}{m} \sum_{i=1}^m Z_{ik}^3, \quad M_4 = \frac{1}{M_2^4} \frac{1}{m} \sum_{i=1}^m Z_{ik}^4.$$

Позначення:

I_0 – інтенсивність лазерного випромінювання, яке пройшло крізь співвісні аналізатор та поляризатор (0°);

I_{90} – інтенсивність лазерного випромінювання, яке пройшло крізь схрещені аналізатор та поляризатор (90°);

I_{45} – інтенсивність лазерного випромінювання, яке пройшло крізь аналізатор та поляризатор, які повернуті на кут 45° один відносно одного;

I_{135} – інтенсивність лазерного випромінювання, яке пройшло крізь аналізатор та поляризатор, які повернуті на кут 135° один відносно одного;

$I_{\odot}$ – інтенсивність лазерного випромінювання з правою циркуляцією;

$I_{\oplus}$ – інтенсивність лазерного випромінювання з лівою циркуляцією;

S_1 ; S_2 ; S_3 ; S_4 - 1-й, 2-й, 3-й та 4-й параметри вектора Стокса;

$Z_{i,k}$ – елементи матриці Мюллера.

Предметом статистичного та фрактального аналізу були три типи Мюллер-матричних зображень $Z_{i,k}$ ($m \times n$) тканин стравоходу людини різного фізіологічного стану.

Перший тип – координатні розподіли діагональних елементів матриці Мюллера $Z_{22,33}$ ($m \times$

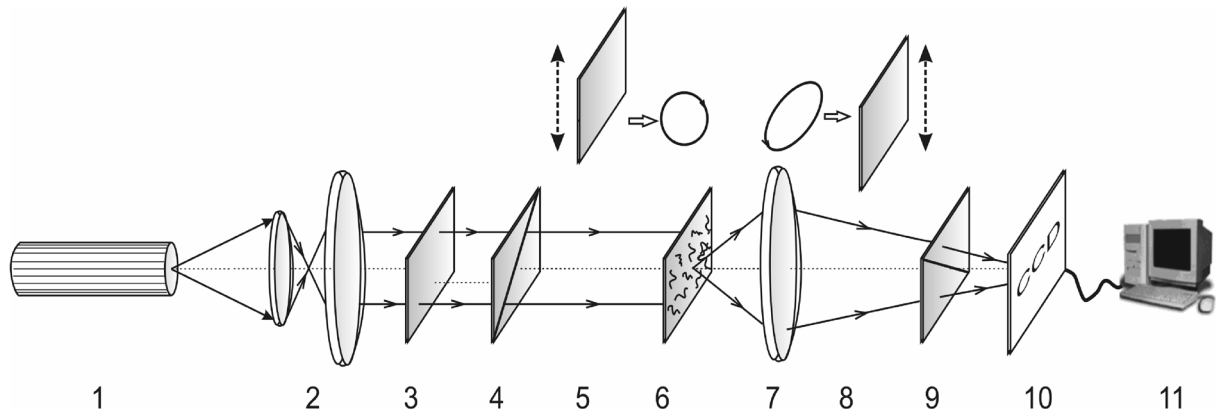
n), що характеризують ступінь перетворення азимута поляризації лазерного хвилі колагеновими волокнами тканин, оптичні вісі яких орієнтовані в двох взаємно перпендикулярних відповідно. У цьому сенсі такі матричні елементи називаємо “орієнтаційними”.

Другий тип – координатні розподіли діагонального матричного елемента Z_{44} ($m \times n$), величина якого визначається фазовими зрушеннями між ортогональними компонентами амплітуди лазерного хвилі, що виникають за рахунок двопроменезаломлення колагенових волокон тканин. У цьому сенсі даний елемент матриці Мюллера будемо називати “фазовим”.

Третій тип – координатні розподіли недіагональних елементів матриці Мюллера $Z_{22,33}$ ($m \times n$), що характеризують механізми взаємних перетворень лінійної поляризації в еліптичну, і навпаки. Такі матричні елементи називаємо “орієнтаційно-фазовими”.

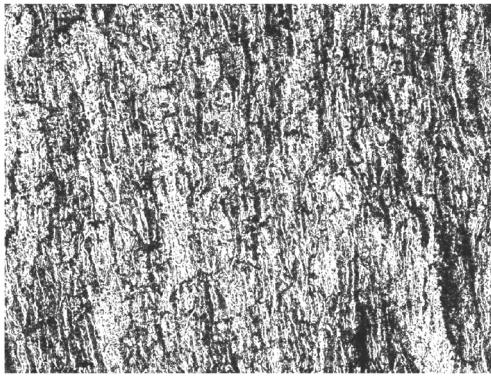
Обговорення результатів дослідження

Дослідження будови стінок стравоходу виконували в ділянці атрезії, преатретичного (проксимального) та постатретичного (дистального) сегментів. Зміни анатомічної будови стінки стравоходу при атрезії локалізуються не тільки в ділянці атрезії, але й охоплюють суміжні сегменти стравоходу преатретичному (проксимальному) (рис. 2). Ступінь змін будови стравоходу залежить також від ділянки, де локалізована атрезія. У преатретичному сегменті стравоходу виявляються множинні ознаки декомпенсації пристосувальних механізмів: значна гіпертрофія м'язової оболонки стравоходу, особливо її циркулярного шару, витончення слизової оболонки з десквамацією її епітелію. Дистрофічні зміни будови найбільше виражені в ділянці преатретичного сегменту і атрезії стравоходу. Для атрезії стравоходу притаманний краніокаудальний градієнт ступеня анатомічних змін, тобто, чим вище рівень ураження стравоходу, тим більш істотні зміни анатомічної будови його. У ділянці атрезії спостерігаються такі дистрофічні зміни: множинні вогнища фіброзу та некрозу, розшарування оболонок стравоходу, десквамація епітелію слизової оболонки, розширення судин підслизової основи з множинними екстравазатами, вторинні явища запального характеру. М'язова оболонка стравоходу зазнала повного фібр-розного переродження. У коловому м'язовому шарі спостерігається значна кількість фібробластів, лімфоцитарна та поліморфноклітинна інфільтрація. Кровоносні судини кишки різко розширені, спостерігається адгезія еритроцитів, повне виснаження компенсаторних механізмів. По-

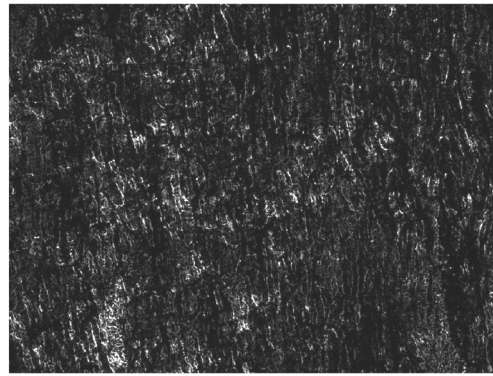

Рис. 1. Оптична схема поляриметра

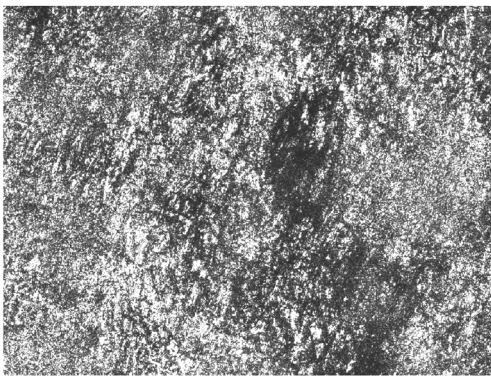
1 – He-Ne – лазер, 2 – коліматор, 3 – стаціонарна чверть хвильова пластинка 4 – поляризатор, 5 і 8 – механічно рухомі чвертьхвильові пластинки, 6 – об’єкт дослідження, 7 – мікрооб’єктив, 9 – аналізатор, 10 – CCD-камера, 11 – персональний комп’ютер

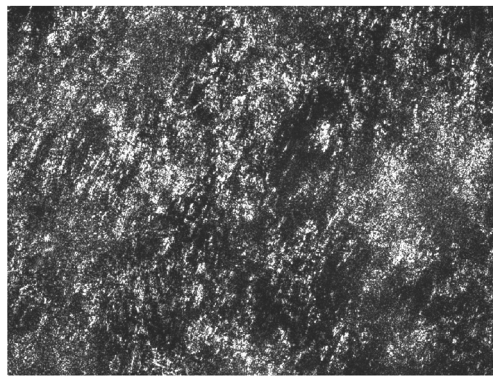
а)

б)

в)

г)

Рис. 2. Поляризаційні зображення тканин: а - нормальна частина стравоходу; б - преатретичний сегмент; в, г – атрезія

статретичний сегмент стравоходу характеризується множинними дистрофічними змінами в усіх оболонках: слизова оболонка в стані набряку, у деяких ділянках відшарована, м’язова оболонка потоншена, спостерігається зменшення розмірів міоцитів при їх збільшенні кількості.

Результати досліджень координатної ($Z_{i,k}$ ($m \times n$) – ліва колонка), статистичної (гістограми $h Z_{i,k}$

($m \times n$) – центральна колонка) і фрактальної (логіарифмічні залежності $\log J(Z_{i,k}) - \log d^{-1}$ – права колонка) структури Мюллер-матричних зображень нормальної ділянки стравоходу наведені на рис. 3, а ділянки стравоходу на рис. 4.

У таблиці наведені статистичні дані елементів матриці Мюллера стінок стравоходу в новонароджених.

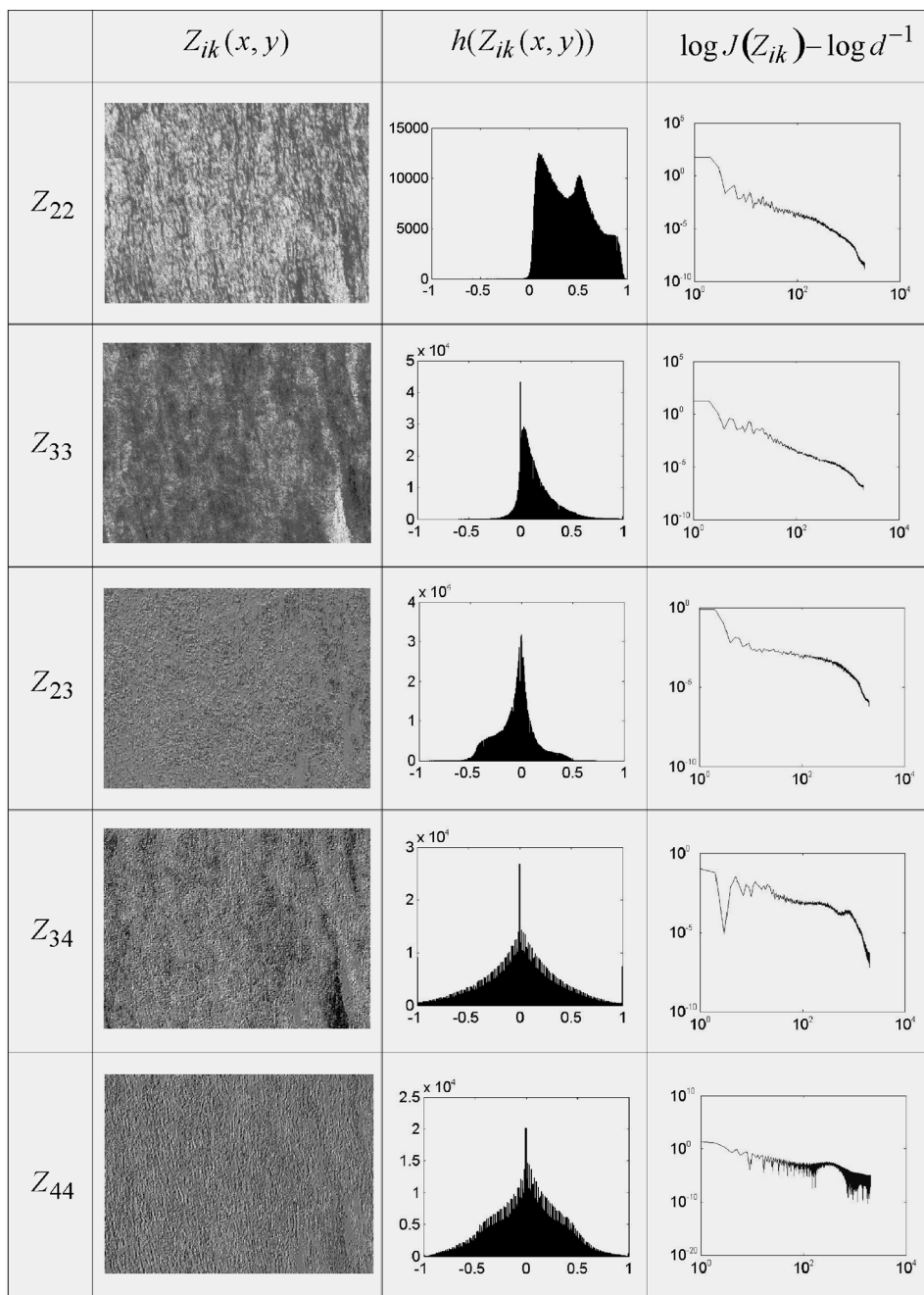
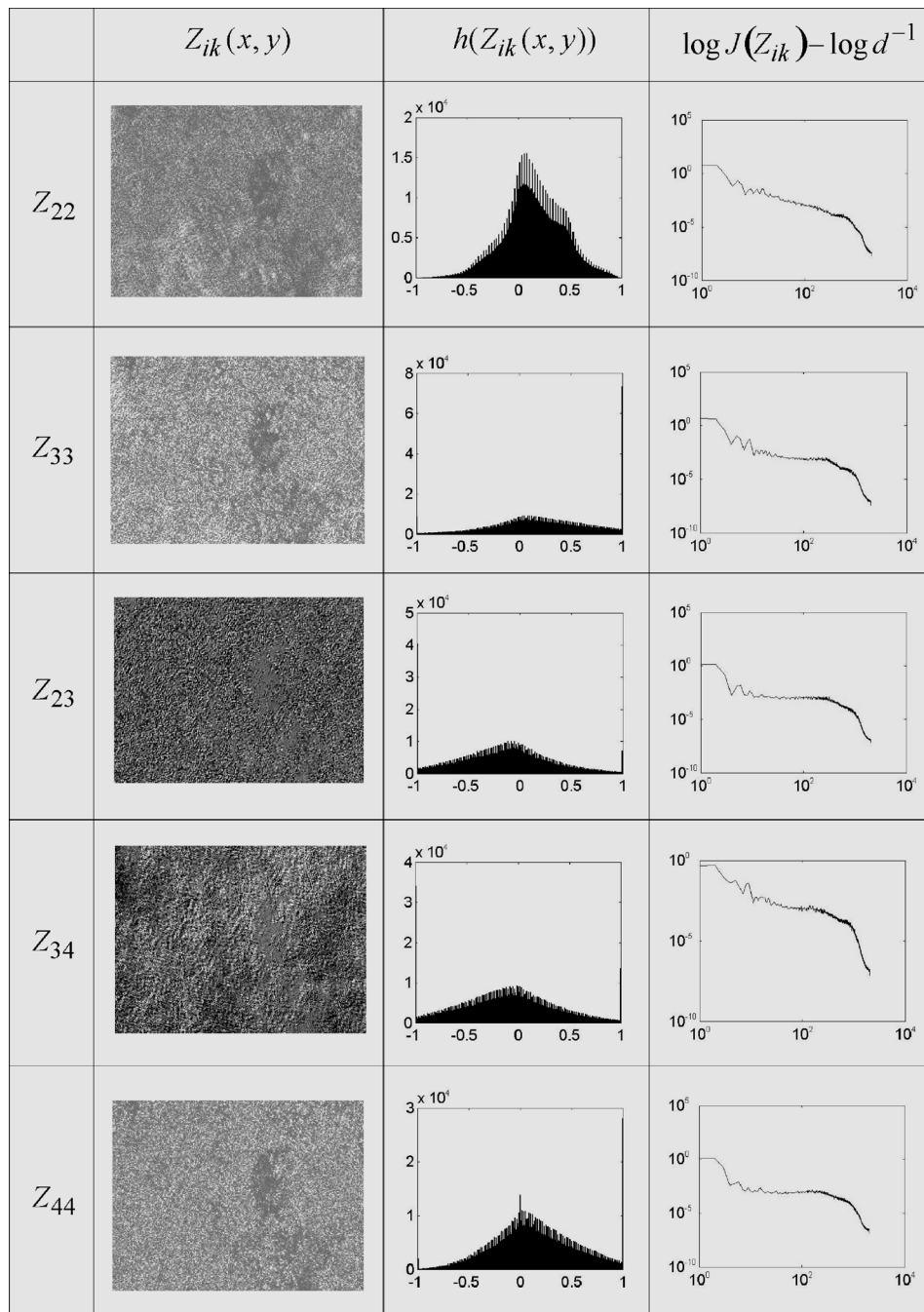

Рис. 3. Координатна, статистична, фрактальна структури Мюллер-матричних зображень нормальної ділянки стравоходу

Таблиця

Елементи матриці Мюллера Z_{ik} стінки стравоходу в новонароджених

Z_i	Нормальна ділянка	Преатретичний сегмент	Ділянка атрезії
Z_1	$0,63 \pm 0,077$	$0,56 \pm 0,065$	$0,54 \pm 0,055$
Z_2	$0,13 \pm 0,017$	$0,16 \pm 0,021$	$0,22 \pm 0,031$
Z_3	$0,34 \pm 0,042$	$1,15 \pm 0,23$	$2,19 \pm 0,37$
Z_4	$0,53 \pm 0,11$	$0,93 \pm 0,12$	$1,71 \pm 0,33$

Рис. 4. Координатна, статистична і фрактальна структури Мюллер-матричних зображень з атрезією стравоходу

Діагностично чутливими є елементи матриці Мюллера 3-го і 4-го порядків, які збільшуються в преатретичному сегменті і в області атрезії стравоходу новонароджених в 3,34 і 6,44 і в 1,75 і 3,23 раза відповідно.

Висновок

Диференційовані лазерні поляриметричні зображення стінок стравоходу в нормі та при атрезії. Визначені взаємозв'язки між статистичними моментами 1-4-го порядків і фрактальними розмірностями, які характеризують координатні розподіли елементів матриці Мюллера.

Перспективи подальших досліджень

Доцільно дослідити методом лазерної поляриметрії структуру сфінктерів стравоходу в новонароджених.

Література. 1. Основи поляриметрії. Вектор-параметрична діагностика патологічного стану біологічних тканин людини / Ушенко О.Г., Бойчук Т.М., Пересунько О.П. та ін. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2010. – 576 с. 2. Birefringence characterization of biological tissue by use of optical coherence tomography / M.J. Everett, K. Shoenenberger, B.W. Colsto, L.B. [et al.] // Opt. Lett. – 1998. – Vol. 23. – P. 228-230. 3. De Boer J.F. Review of polarization sensitive optical coherence tomography and Stokes vector determination / J.F. de Boer, T.E. Milner // J. Biomed. Opt. – 2002. – Vol. 7. – P. 359-371. 4. Ushenko A.G. Laser Polarimetry of Biological Tissue: Principles and Applications / A.G. Ushenko, V.P.

Pishak // In Handbook of Coherent-Domain Optical Methods: Biomedical Diagnostics, Environmental and Material Science. V.V. Tuchin, Ed. Boston: Kluwer Academic Publishers, 2004. – Vol. 1. – P. 93-138. 5. Statistical and Fractal Structure of Biological Tissue Mueller Matrix Images / O.V. Angelsky, A.G. Ushenko, Yu.A. Ushenko, V.P. Pishak // In Optical Correlation Techniques and Applications, O.V. Angelsky, Ed. Washington: Society of Photo-Optical Instrumentation Engineers, 2007. – P. 213-266. 6. Statistical, Correlation, and Topological Approaches in Diagnostics of the Structure and Physiological State of Birefringent Biological Tissues / O.V. Angelsky, A.G. Ushenko, Yu.A. Ushenko [et al.] // In Handbook of Photonics for Biomedical Science, V.V. Tuchin, Ed. USA: CRC Press, 2010. – P. 21-67.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ЛАЗЕРНОЙ ПОЛЯРИМЕТРИИ ДЛЯ АНАЛИЗА СТРУКТУРЫ БИОЛОГИЧЕСКИХ ТКАНЕЙ

О.П.Антонюк, Т.Н.Бойчук, А.Г.Ушенко, А.В.Дуболазов

Резюме. Работа направлена на исследование возможностей Мюллер-матричной диагностики лазерной анизотропии двучепреломляющих сетей биологических тканей человека. Определены взаимосвязи между статистическими моментами 1-4-го порядков и фрактальными размерностями, характеризующих координатные распределения элементов матрицы Мюллера тканей в норме и при атрезии пищевода новорожденных.

Ключевые слова: лазерная поляриметрия, пищевод, новорожденные.

USING LASER POLARIMETRY TO ANALYZE THE STRUCTURE OF BIOLOGICAL TISSUES

O.P.Antoniuk, T.M.Boichuk, A.G.Ushenko, A.V.Dubolazov

Purpose. The development of a method of Mueller-matrix diagnostics of the optico-anisotropic tissue structure of the hu-

man body and the determination of statistical and fractal criteria of a transformation in health caused by atresia of the esophagus in newborns.

Design. A basis, in particular, for the development of model concepts of biological structures has been created by the vector approach to a morphological structure investigation. A biological tissue is considered as a two – component amorphous-crystalline structure-matrix. The amorphous component – fats, lipids, unstructured proteins, etc. is polarizationally isotropic. The crystal component – collagenic proteins, myosin, etc. are spatially oriented birefringent protein fibril networks.

Findings. On the basis of Mueller-matrix diagnostics of laser anisotropy for birefringent networks of the human biological tissues interrelationships between the statistical moments of the 1st-4th orders and fractal dimensions, characterizing the coordinate distributions for the Mueller-matrix elements of tissues in a normal condition and in the region of atresia, as well as in the proximal and distal segments of the esophagus have been determined.

Conclusion. Laser polarimetric images of the esophageal walls in health and with atresia have been differentiated. The statistical moments and fractal dimensions characterize the coordinate distributions of the Mueller-matrix elements. Diagnostically sensitivity are the Mueller-matrix elements of the 3rd-4th orders.

Originality. Using Mueller-matrix diagnostics, the statistical and fractal analysis of polarization images, the criteria for the oesophagus in health and disease have been established pathological in newborns.

Key words: laser polarimetry, oesophagus, newborns.

Bukovinian State Medical University (Chernivtsi)

Yu.Fedkovych National University (Chernivtsi)

Clin. and experim. pathol.- 2013.- Vol.12, №1 (43).-P.21-26.

Надійшла до редакції 07.02.2013

Рецензент – проф. М.В.Шаплавський

© *О.П.Антонюк, Т.М.Бойчук, А.Г.Ушенко, А.В. Дуболазов, 2013*